ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE

RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XXIV ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1977 Ч. 7-8 (274-75)

КОНИК

(Уклала К. Перелісна)

У цьому віршику написані не всі слова. У кожному другому рядку бракує слова для рими. Придумайте такі слова і поставте їх на місці крапок.

На конику польовому
Їде старий Жук . . .
„Но, коніку зелененький,
Поспішайся, мій . . . !
Там за лісом моя хата,
А у хаті . . .
У віконце виглядають,
Свого тата . . .
Ой, там мило, любо, тихо;
Варить борщ моя . . .
Хліб із печі витягає,
Свого Жука . . .
Но, зелений, но! Не гайся,
До господи . . .
Як пущу на пашу в поле,
Нагуляєшся . . .

ЗАГАДКИ

а)

На городі молодичка —
Зелененька спідничка,
Хустка червоненька,
Личенько чорненьке.

б)

Прийшла в ліс Плетяна,
Шука того пана,
Що білий кожух,
Рудий капелюх.

в)

Летить, летить дармоїд
На сніданок, на обід,
Люди лають, кленуть,
Її з хати женуть,
А вона швиденько в'ється,
В руки людям не дається,
До тарілки поспішає,
Що ухопить, те й з'їдає.

г)

Прилетіли дударі,
Та й заграли угорі,
Та ні малий, ні старий
Тим музикам не радий,
Бо, хоч гарно вони грають,
Алеж боляче кусають.

ХТО ВІН?

Плащ у нього паперовий,
В нім мандрує скрізь по світу,
Людям вісті він приносить
І слова привіту.

ЩО ЦЕ?

Візьміть загадки кінець,
Початок шаради, —
Її діти з молоком
Їдять — завжди радо,
А часом — нерадо.

ЗАГАДКА

В скляній рурці прутик,
Він увесь із ртуті,
Раз він довший, раз коротший —
Розгадайте, хто охочий!

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ" ЗА ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1977 Р.: ХТО ЦЕ? Леонід Глібів. ХТО Ж ТО ТАКАЯ? Як не вгадали, Стану в пригоді: Річ коротенька — к н и ж к а та й годі! ЩО ЦЕ? Сокира (топір). ЗАГАДКИ-АКРОСТИХИ: м о р к в а, к у р ч а т к о.

ВЕСЕЛКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 5.00 долярів, у інших країнах — рівновартість цієї суми. Для членів УНС — 4.00 доляри. Ціна окремого числа 50 центів. Ціна подвійного числа — 75 центів.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Обкладинка роботи — Яреми Козака
Published monthly, except May to August Bi monthly at Jersey City, New Jersey

30 Montgomery Street — Jersey City, N.J. 07302
Subscription $5.00 per year. UNA members $4.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ярема Козак — Корисне дозвілля

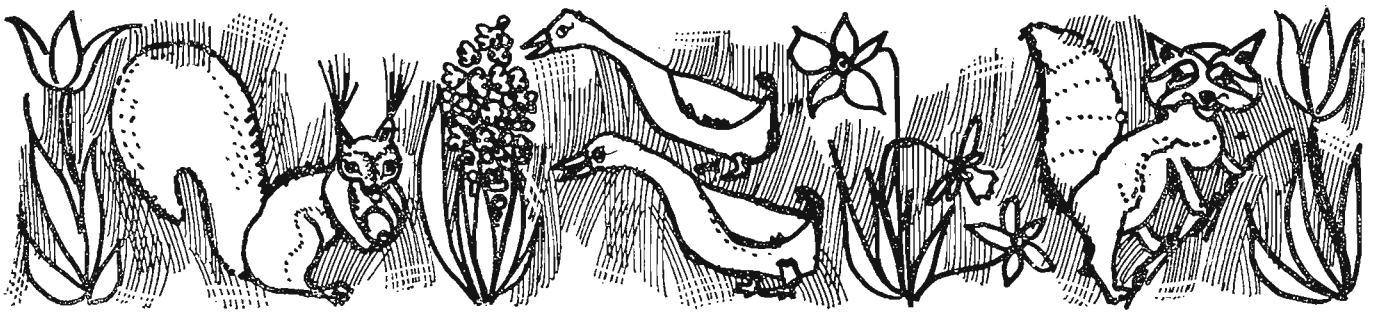

Галина ЧОРНОБИЦЬКА

У ЛИПНІ

(Оформлення Богдана Божемського)

Перебіг веселий дощ,
бруд і порох змив із площ,
потекла вода струмками.
Ми махаємо руками,
у калюжі стоїмо,
на всю силу кричимо:
„Утікайте, всі струмки,
з наших вулиць до ріки!"

З ринви капає вода,
та від того не біда,
бо вже дощику немає,
знову літнє сонце сяє,
срібні краплі на траві
мерехтять, немов живі.

На кущах і в конюшині
дзвін комах, пісні пташині,
у повітрі запах липи,
сотня бджіл до квіття липне.

А відомо ж, не секрет:
найсмачніший буде мед
той, що брали бджоли в липні
з найпахучішої липи.

К а л ю ж а — pool; р и н в а — rain-pipe; м е р е х т і т и — to shimmer; д з в і н к о м а х — тут: гудіння, дзижчання, комах; треба пам'ятати: мед, а не мід; к о н ю ш и н а — clover.

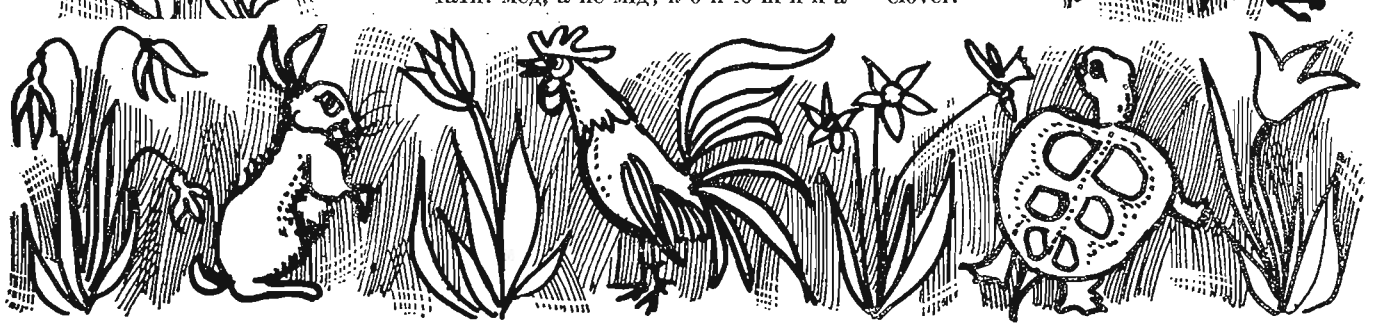

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Яреми КОЗАКА*

НАЗУСТРІЧ ВАКАЦІЯМ

Попрощались з школою ми піснями й віршами,
Прочитали кілька гарних деклямацій,
І тепер автобусом, веселі, втішені,
Їдемо в гостину до вакацій.

На горбах ялини нас вітають вітами,
Кивають кущі над річечкою бистрою,
Усміхаються до нас левади квітами,
І гаї дзвенять пташиною оркестрою.

З-за кущів лозини зайчик із зайчихою
Нам передають лапками свій привіт.
Любо нам! І серце в грудях б'ється втіхою,
Ми до себе пригортаєм цілий світ!

К. ПЕРЕЛІСНА *Ілюстрація Миколи БУТОВИЧА*

ГУРКОТЛИВЕ АВТО

В мене авто гуркотливе,
Хоч з педалями й міцне,
Так за нього не злюбили
Всі сусіди вже й мене.

Ще й налають із досади...
І доводиться мені
Гуркотіти поза садом
На доріжці, в бур'яні.

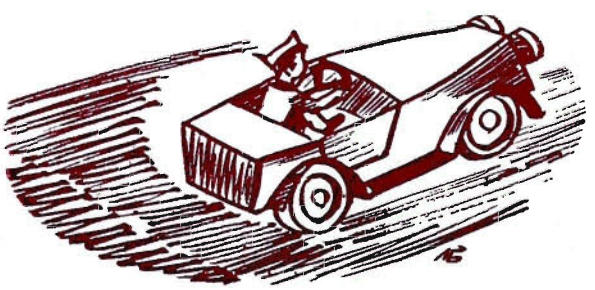

А доріжка страх нерівна,
Кам'яниста і стрімка,
Розженешся — так підкине,
Що прикусиш язика!

Гуркотливий — roaring; досада — невдоволення; стрімкий — steep.

МАРУСЯ І ПЕТРУСИК

(Ілюстрація Галини Мазепи)

Гей, настало тепленьке літо –
Зеленіє садок коло хати,
Там Маруся зриває квіти,
А Петрусик бавить ягнятко.

Р.З.

К. ПЕРЕЛІСНА

М У Х А

Запетіла в хату муха,
Закрутилася, дзижчить,
То промчиться коло вуха,
То під стелю запетить.

То до кашки суне носа,
То до сміття у куток...
І до хліба! — Ну, вже досить!
Геть, брудножо у садок!

Слова: Ганна ЧЕРІНЬ *Музика: Василь ШУТЬ* *Ілюстрації: Ярема КОЗАК*

НА СЕЛІ

У лісочок я ходила;
Там грибів силенна сила!
Назбирала цілі гори,
А то самі мухомори!

У садочку я косила,
Цвіркунчика розбудила,
Ой, поглянь в віконце, нене,
Він стрибає вище мене!

На городі я копала,
Жабку з ямки викопала.
Жабка каже: „Кинь лопату,
Не підкопуй мені хату!"

„Ти пішла тоді над річку,
Загубила синю стрічку".
Марно я її шукала:
Пташка у гніздо забрала.

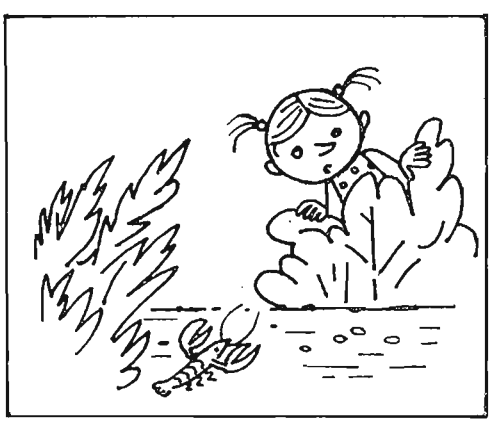

Я блукала по дорозі,
Стріла рака в верболозі...
Так його перелякалась,
Що під кущик заховалась!

ОДНА

У ЛІ-СО - ЧОК

ВИ - КО-ПА - ЛА. ЖАБ-КА КАЖЕ: „КИНЬ ЛО-ПА-ТУ,

Я ХО-ДИ - ЛА; ТАМ ГРИБІВ СИ - ЛЬН - НА СИ - ЛА!

НЕ ПІД - КОПУЙ МЕ - НІ ХА-ТУ!"

ritenuto

ХОР ritenuto

НА - ЗБИ-РА - ЛА ЦІ - ЛІ ГО - РИ, А ТО СА - МІ

ritenuto

ОДНА

У СА-ДОЧ - КУ Я КО-СИ - ЛА ЦВІРКУНЧИК-КА

МУ - ХО-МО - РИ!

a tempo

rit.

РОЗ - БУ-ДИ - ЛА. ОЙ, ПО-ГЛЯНЬ В ВІ-КОН - ЦЕ, НЕ - НЕ,

ОДНА

НА ГО-РО - ДІ Я КО-ПА - ЛА, ЖАБ - КУ ЗЯМ - КИ

ВІН СТРИ-БА - Є ВИ - ЩЕ МЕ - НЕ!

РА.1974
2048-1

РА.1974
2048-2

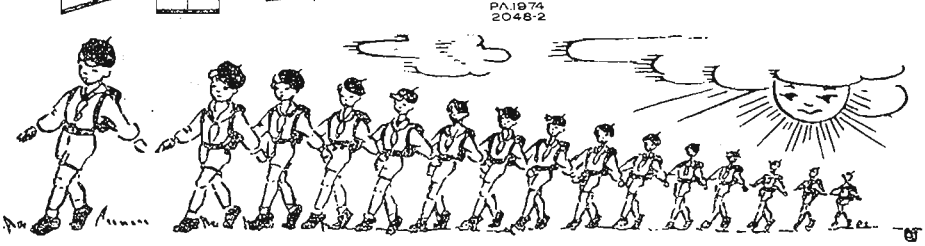

ГЛИБОКО ЧИ ПЛИТКО?

ВИХОВНИК: — Чи знаєш, яка глибока річка в цьому місці?

ТАБОРОВИК: — Мабуть, плитка, бо вода досягає качці тільки до половини грудей.

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація ЧІЧІ

ГОЛУБИ

Припетіпи голуби,
Сіпи на стежинку
І чекають — чи несе
Сухарів Христинка.

А Христинка принесла
Земпяних горішків:
„Гупі! гупі! гупіньки!
Попасуйте трішки!"

Голубочки — „Бур-ку-ку!"
Дуже всі зраділи,
Бо горішків земпяних
Ніколи не їли.

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: Петро ХОЛОДНИЙ*

ГОЦА ДРАЛА

Ромтомтомик раз хвалився:
„Інженером я зробився.

Змайстрував я літака,
Штука це не будь-яка!

Коло Гоциної хати
Буду завтра я літати".

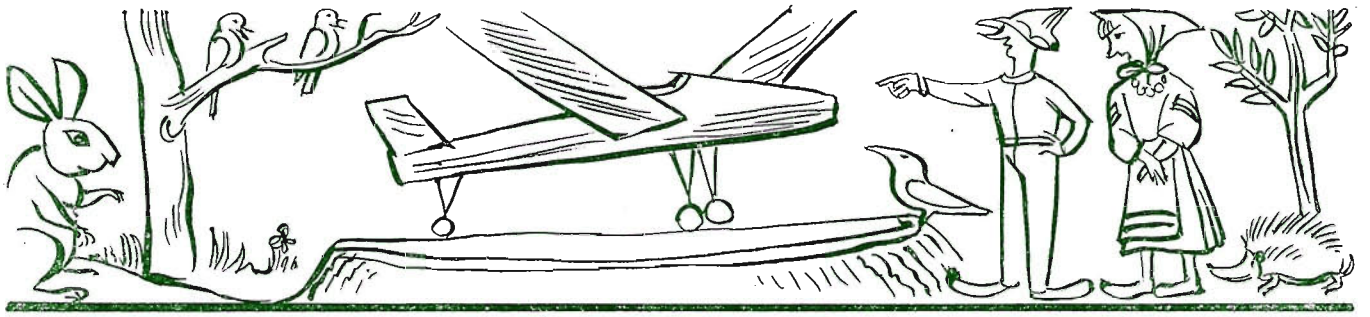

Бачити це диво рада
Збіглась лісова громада.

На пеньку он під ліском
Гномиків аеродром.

З патичків стоїть літак —
Та з мотором що і як?

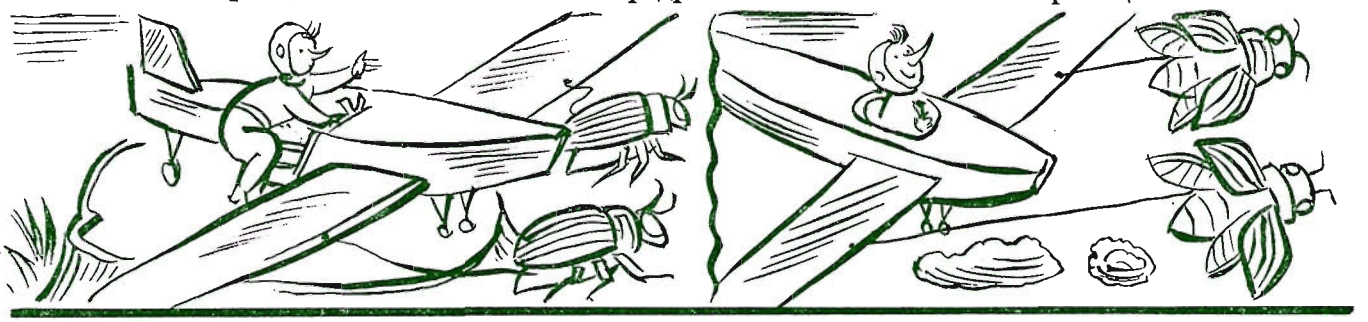

Двох жучків — це не сміх! —
Гном до літака запріг.

Жжж! — жучки, мов ті мотори,
Піднялися у простори...

І помчали бистро-жваво
Цей — наліво, той направо.

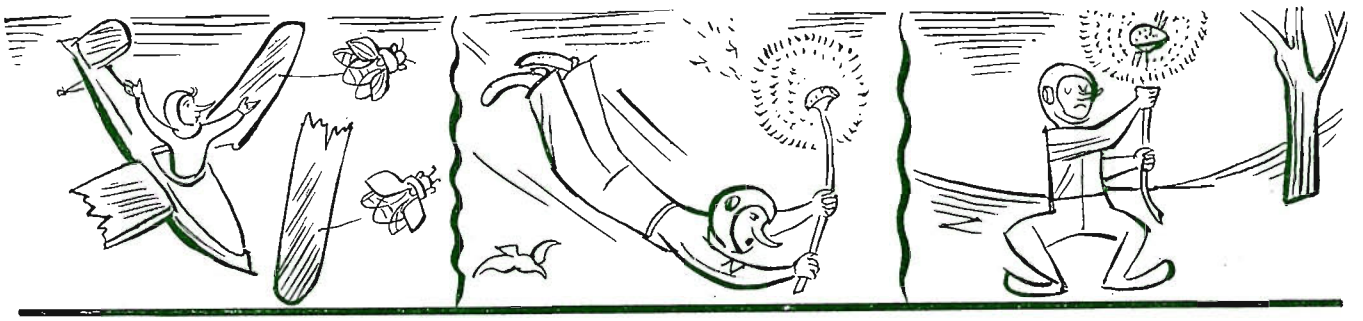

Тр-рісь! — літак переломився,
Гном в повітрі опинився.

Був би тут йому капут,
Та з кульбаби парашут

Гномові життя зберіг,
Приземлитись допоміг.

Аеродром — летовище, летунський майдан (air port); капут — загибель, загин; кульбаба — dandelion.

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрації Михайла МИХАЛЕВИЧА

Ц У К О Р

Одні кажуть, що собаки розуміють людську мову, другі кажуть, що ні.

Не знаю, як інші собаки, а Полкан таки добре розумів нашу мову. Скажеш йому „йди сюди", і навіть не поворухнешся при тому — він підійде. Скажеш: „А хто там за воротьми?" — побіжить до воріт, понюхає-послухає, гавкне і прибіжить назад. Дивиться тобі в вічі, хвостищем своїм махає, мовляв, все в порядку, нікого там немає — не турбуйся!

Було одне слово, що його він дуже добре розумів і ніколи не міг спокійно чути — „цукор!" Де б не був, як стріла, примчить, а якщо сидить на прив'язі, то і стрибає, і присідає, і хвостом по землі мете, і з ланцюга рветься, та аж вищить: „Ой-я-яв! ой-я-яв! Цукру!"

Страх, любив цукор! Цукром його можна було з вулиці у двір заманити, за цукор давав прив'язати себе на ланцюг, за цукор навіть через палку навчився стрибати. Як даси було йому грудочку цукру, то чого тільки він у подяку не зробить — всі свої собачі викрутаси покаже: і на задні лапи стане, і підстрибне, і перекрутиться, і хвоста свого почне ловити, і від воріт до ґанку пробіжить разів десять, та так, що аж курява над стежкою стане.

Від чужої людини Полкан ніколи ніякої їжі не візьме. А от з цукром — інша річ. За цукор він свою собачу честь мало не продав.

Двір у нас невеличкий, та властиво й не двір, а садок: вишеньки, яблуньки, грушки, а між ними будиночок. Під вікнами бузок і жасмин, а біля ґанку така висока, дебела та крислата груша стояла, що її гілки аж на дах лягали. Грушки на ній були такі гарні, як ні в кого з сусідів. Хоч були не дуже великі, зате солодкі. А найкраща з них була безсім'янка. Як достигне було, та наллється, як медом, так усю й вип'єш! І ні одної тобі насінинки! Зате вже й клопіт був нам через неї. Як поспіє, то не тільки від дітей, а й від дорослих не було спокою.

Охочих скуштувати її було немало і серед незнайомих нам людей. Інший було так напосядеться, що ніяк від нього не відчепишся. Сьогодні ти йому скажи — ні, а він завтра знову приходить:

— Продайте, хоч з півдесятка!

Не продають йому — підсилає когось із сусідів чи, навіть, з дітей. Дуже не любив Полкан тих покупців. Вони до нього „цюцю, цюцю!" та ковбаски чи м'яса йому під ніс сунуть, а він тільки зуби вишкіряє: „Грр! не підходь, не купиш мене за ковбасу!" І не візьме нічого — ні хліба, ні ковбаси, ні м'яса. А сам він був нівроку величенький і такий міцний, хоч верхи на ньому їдь. Людей він по-своєму розрізняв: одних і впустить і випустить з двору, не гавкнувши, а інших так би, здається, й розірвав. І, хоч мама й казала, що собака краще за людину відчуває, хто добрий, а хто злий, не дуже на те вважала, коли довелося найняти гультяя сусіду возити пісок до льоху.

Не любив Полкан цього Дмитра і, хоч як той старався запобігти його прихильности, аж рвався з ланцюга, коли той приходив до двору. Нам, дітям, Дмитро теж не подобався, але часом він розповідав таке щось цікаве, що ми самі заганяли Полкана до буди, щоб не заваджав нам слухати Дмитрові теревені.

І чого він у вас такий? — питав Дмитро, дивуючись. — Інші собаки м'ясо з рук рвуть, а цьому в рот тичеш — не бере!

— Бо він у нас привчений нічого від чужих не брати, — гордо пояснив брат. — Він цукру й то не візьме від чужого.

— О!? — здивувався Дмитро. — Та хіба ж собаки цукор їдять?!

Нам стало смішно з його здивування й захотілось похвалитись Полканом, що він у нас не такий, як інші собаки. Брат витяг з кишені грудочку цукру й гукнув:

— А кому дам цукру?

— Грр-р! — почулося з буди, але Полкан не виліз. Брат зніяковіло зиркнув на Дмитра й голосніше гукнув:

— Цу-укор! Кому дам цукру?

На цей раз Полкан не встояв проти спокуси і виліз з буди, але не підстрибував, не гавкнув з радощів, а, сердито зиркаючи на Дмитра, мовчки схрумав грудочку цукру і облизався.

— Ти диви! — гукнув Дмитро. — А я думаю, чим би його взяти...

— Як то взяти? — запитала я здивовано.

— Та так... так, щоб не гавкав! — буркнув Дмитро і повіз свою тачку з двору.

Нам стало якось не по собі від того.

— Нащо ти хвалився? — накинулась я на брата. — Знаєш, що з похвальби добра не буває.

— Може думаєш, — пхикнув зневажливо брат, що Полкан і справді чує, що Дмитро злий?

— А то ні? — розсердилась я. — Злий! злий! злий! І п'яниця!

— Ну, й добре! — відрізав брат і повернувся до мене спиною.

Ми ніколи ще з ним не сварилися так. Цілий день одне до одного і словом не обізвались, одне від одного відвертались, і де сидів один, там другого не було. І досадно ж було, досадно! А через що і самі не розуміли. От, наче б то щось негарне зробили. А що? Цукру дали Полканові? Ні, не те... Так, наче б ми над ним посміялись, поглузували...

Увечері тато з мамою кудись пішли на короткий час. Ну, звичайно, ми заперли ворота, Полкана з ланцюга спустили, замкнулись у хаті, сидимо, читаємо кожен сам собі, бож таки „посварились".

Минула там якась година — гавкнув Полкан і побіг до воріт, потім чуємо біля хати до паркану: „Грр!" та й затих. Гаркнув ще раз біля воріт, але не сердито.

— Мабуть, хтось свій біля воріт, — недбало кинув брат, зиркаючи на мене скоса. — На чужого він гавкав би дужче.

Я мовчки підійшла до дверей. Замкнені? Так. Вернулась до столу, аж чую щось так „туп! туп!" наче на дахові. І затихло. І знову...

— Чуєш!? схопився брат. — Ходить щось...

Де наша й сварка ділася! Підсунулися один до одного ближче, ждемо, що далі буде.

А воно знову — „туп! туп!" А далі як загуркотить, наче щось над самим вікном обірвалось. Полкан як загарчить, а далі захрипів і замовк.

„Полкан! Полкан" — закричали ми і, вже нічого не думаючи, вискочили з хати.

Полкан лежав біля самого ґанку і тихо стогнав.

— Давай світла! — гукнув брат. — Хтось убив Полкана.

Не встигла я винести свічку, як клямка на фіртці підскочила, і у двір швиденько зайшли тато з мамою. Вони ще здаля почули, що у дворі щось твориться, і майже прибігли. Полкан лежав нерухомо, але ніде ніякої рани на ньому не було. Він дихав тяжко і то відкривав, то заплющував очі. Брат простягнув йому грудочку цукру, але він тільки відвів очі убік.

— Хтось до груш добирався, — сказав тато, підходячи до нас. — Драбину он до стіни приставив, вона ж лежала долі... Груш нарвав, та обірвався, видно, і груші всі розсипав...

— То Полкан його напав, — пояснили ми. — Ми чули, як він загарчав... а потім щось загуркотіло, обірвалось...

— Так, то так, — сказав тато роздумливо. — Та він злодія спочатку в садок впустив. Цукром його приманули. Бачиш, он грудки лежать, щоб

гриз, а йому не заваджав груші рвати.

І тато подав грудку цукру мамі.

— Ой, — стурбувалася мама. — Може ж то його отруїли?

— Не думаю, — сказав тато, уважно розглядаючи цукор. — Ну, що, Полкане? Чужий цукор їв? Солодкий?

Ми з жалем глянули на Полкана. Він потихеньку звівся на ноги й винувато лизнув татову руку.

— Ну, ну, бідолахо! Я не серджусь, — сказав тато і хотів погладити йому голову, але Полкан аж заскиглив від болю.

— Ого, — сказав тато. — Видно скрутили тобі шию... А це що? — Тато видер з зубів Полкана якусь ганчірку. — Чи ти ба? Це ж він штани комусь подер... Е-е! То ти такий! Думав, що тобі задарма цукор дають. А як побачив, що до груш лізуть, так ти й цукор покинув...

Полкан замотав хвостом і хотів був ще раз лизнути татову руку, та натрапив якраз на цукор у татовій руці. Шерсть йому піднялась на спині, він тихо загарчав і поплівся до своєї буди.

Ця пригода минулася для Полкана щасливо, хоч він ще довго не міг ворушити головою. А цукор після цього брав дуже неохоче, так наче хотів сказати: „Вибачте, для вас уже з'їм. Алеж то гидота! Через нього можна у біду вскочити".

(Закінчення на стор. 12-ій внизу)

К. ПЕРЕЛІСНА

ПО СУНИЧКИ

(Ілюстрація Яреми Козака)

Ми два кошики взяли
І з сестричкою пішли
Через поле у лісок
Назбирати ягідок.

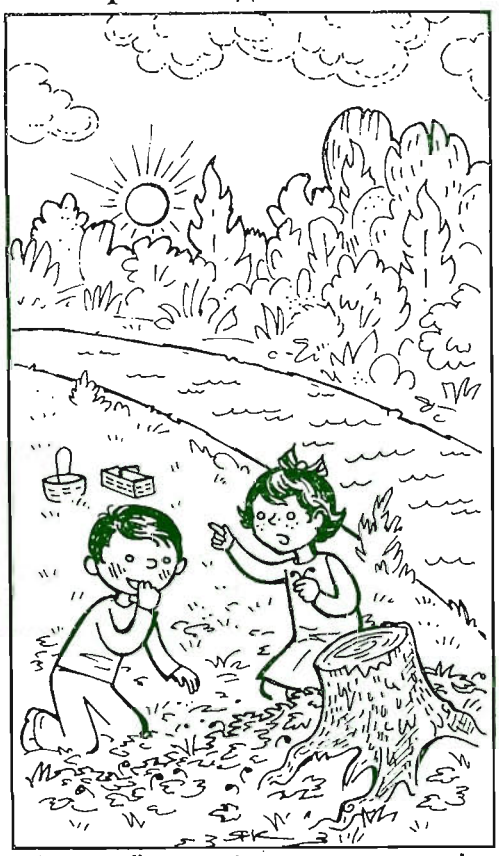

Ну, та й гарні там сунички!
Їх найбільше коло річки,
У траві — кругом пеньків . . .
Все збирав би, їв та й їв!

Вже як сонечко сідало,
Ми про кошики згадали, —
Назбирали скільки встигли,
І додому вже аж бігли.

С к і л ь к и в с т и г л и — вспіли, скільки мали часу.

Роман ЗАВАДОВИЧ

ПТАШКА ЦВІРКНУЛА В ВІКНО

(Ілюстрація Яреми Козака)

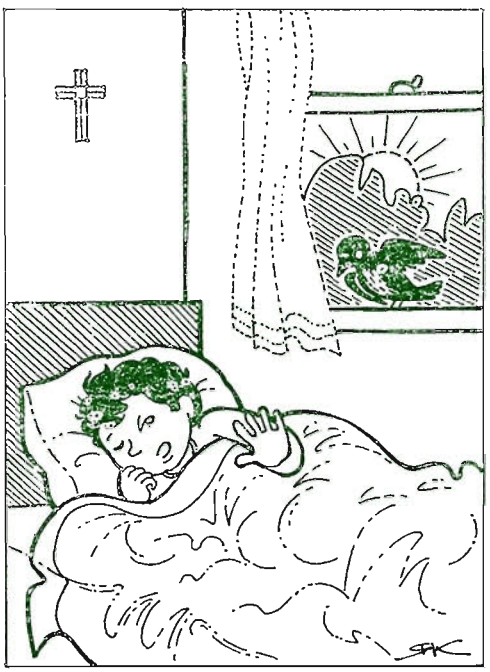

Пташка цвіркнула в вікно:
„Ярку, уставай, вже день!
Я збудилася давно,
Проспівала сім пісень".

Ярко протягнувсь, зідхнув,
Обернувсь на другий бік,
Тричі щиро позіхнув
І пташині так відрік:

„Ти співачка — тільки ж я
Співаком не є й не був,
Тож вина в тім не моя,
Що збудитись я... забув".

В і д р і к — відповів.

Ц У К О Р

(Закінчення зі стор. 11-ої)

Дмитро до нас у двір більше не приходив, та на вулиці ми бачили, що у нього одна штанина має свіжу латку.

Пояснення-словничок: п а п р и в' я з і — на припоні (про ланцюгового пса) — on leash, dog on a chain; с т р и б а т и — скакати (to jump); в и щ а т и — скавуліти (to yelp, howl); б у з о к — lilac; ж а с м и н — jasmin; д е б е л и й — кремезний, сильний (strong, robust); к р и с л а т и й — гіллястий, розлогий (про дерево) — branchy; б е з с і м' я н к а — ґатунок груші без зернят; н і в р о к у — тут: таки добре, непогано; г у л ь т я й, гільтяй — нероба, ледар (idler, good for nothing); т е р е в е н і — вигадки, небилиці, пуста балачка (nonsense, idle talk (stories); з н і я к о в і л и й — embarassed; с х р у м а т и — погризти (to nibble); т а ч к а — одноколісний візок з двома ручками перевозити тягарі (wheel-barrow); д о с а д н о — прикро, неприємно, незадоволено (unpleasant); г л у з у в а т и — кепкувати, кпити, насміхатися (to mock); г и д о т а — погань (dint, filth, nastiness).

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація Яреми КОЗАКА

Треба завжди, любий котку,
Всім у дружбі жити,
А ти хочеш, бач, нізащо
Пальця укусити.

А хіба ж тобі погано
У глибокій скриньці?
Почекай — я намалюю
Смужечку на спинці . . .

Ну бо, котку, не пручайся!
Ти тепер — тигриця!
І ми прийдемо з ляльками
На тебе дивиться . . .

Гей, який же ти, мій котку!
Гри не розумієш!
До крови подряпав руки!
Що з тобою вдієш?

Як не вмієш з нами гратись —
Геть із зоосаду,
Бо не хочу через тебе
Плакати з досади.

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація Яреми КОЗАКА

С Н І Д А Н О К

Вийшла з хати киця біла,
На порозі чемно сіла,
Вушка, ротик умиває,
Молочка собі чекає.

І наш песик біля ґанку
Дожида свого сніданку,
Та не хоче кашки їсти:
„Дайте кісточку погризти!"

А на стежці голубок
Дожидає крихіток
Та й тихенько буркотить:
..І горішків принесіть!"

І горобчик також тут:
„Бачу — всі на мене ждуть!

Я ось тут, вже прилетів:
Подавайте снідать! — Дзів!"

Крихітка — кришка (a little bit, напр., хліба).

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрації Зенона ОНИШКЕВИЧА*

З МІСЯЦЯ ВПАВ!

Приснився Андрійкові пречудесний сон — такий, як може приснитися хлопцеві, що любить науку й техніку і вже три роки плекає мрію полетіти спершу хоч би на Місяць, а там і на інші плянети. Навіть на такі, де що жадні астронавти не бували. І тоді то буде Андрійкова українська плянета. Сниться йому, що він уже зовсім дорослий, вищий від тата, не кажучи вже про маму і сестричку Ніну. Він уже закінчив навчання в Інституті Літання в Космосі. Через те, що Андрій прочитав усі книжки і жадної лекції не пропустив, його відразу призначили у міжпланетний політ.

— Полетиш, Андрію, на Місяць. Треба завезти для лябораторії потрібні інструменти й розсаду капусти, бо та, що минулого тижня висадили, вся вимерзла.

— А хто ще зі мною полетить?

— Ми призначили твого приятеля Тимка, але він, як на біду, вчора з'їв забагато вареників, і тепер лікар його не пускає. Каже, що на великій висоті у Тимка може заболіти живіт!

— Але як же я сам полечу? Самому нудно буде...

— Ти будеш мати товариство. Візьмеш із собою мавпочку Рузю. Вона залишиться жити на Місяці.

— Дуже добре! Рузя буде мене розважати.

Ось уже Андрійко в кабіні. Внизу маленькі люди, що прийшли проводити Андрія. Ще недавно тисячі людей проводили в далеку путь відважних астронавтів, та й то не всіх пускали на таке диво поглядіти. Тепер такі мандрівки провадяться регулярно, то вже приходять на проводи тільки свої. Серед людей внизу Андрійкові тато й мама, сестричка Ніна з друзями і навіть Тимко, Андрійко їх більш відгадує, ніж бачить — бо то так далеко... Радіо починає відраховувати останні секунди перед стартом: „Чотири... три... два... один... зеро..." — і тоді сильний вибух, що потрясає всю кабіну. Андрійкові здалося, що він опинився у кратері вулкану, що вибухає. Проте, він уже тричі літав на Місяць з іншими астронавтами і знає, що скоро перестане трясти. Тоді він був копілотом, а сьогодні вперше вестиме повітряний корабель сам один...

— І-і! Тіп-тіп! — обізвалася мавпа. Вона була дуже перелякана й цупко трималася за бильця свого ліжечка.

— Що, Рузю, боїшся? Я теж перший раз боявся... Нічого, зараз усе заспокоїться, будемо немов по озері плисти... Бачиш — уже зовсім тихо. Тепер я керуватиму кораблем...

— Переймаю керування! — повідомив він контроль на Землі.

— Гаразд, вимикаємо далекий контроль. Ти вільний.

Корабель змінив курс, потім Андрійко ввів його у попередній маршрут і знову передав контроль на астробазу. Нехай керують вони, а в разі потреби пілот завжди може взяти керму. Покищо все йде якнайкраще. Але що це з мавпочкою? Вона знов скаржиться, кричить. Андрійко побачив її в люстрі — вона плавала під стелею, намагаючись вхопитись за якусь опору.

— От біда з тобою, Рузю! Треба було триматися за ліжко, а тепер мушу тебе зловити і прив'язати. От би плавала собі, так ні: плачеш, кричиш...

— Мушу прив'язати мавпу! Вона завдає мені мороки, — повідомив Андрій Землю.

— Ну, то хоч маєш що робити, — відповів контроль. — До речі, уважай: повз тебе летить метеорит.

Андрій глянув у вікно і побачив довгу вогняну мітлу, що лишала за собою зірчастий, іскристий слід. „Мабуть, не долетить до Землі, згорить у просторі" — подумав він. Потім повечеряв їжею з довгих тубиків і зідхнув: хотілося вареників, таких, що ними Тимко об'ївся, але тепер їх їстиме аж через три тижні, як повернеться на Землю. Хіба що їх уже і на Місяці варять?! Мавпці дав банана. Вона його цупко тримала в лапах, бо банан хотів літати по кабіні, як і все інше у міжплянетнім просторі, коли зникає вага, бо вже не притягає до себе Земля. Потому Андрійко ще раз перевірив, чи Рузя добре прив'язана і чи мотузки їй не муляють, та й ліг спати на цілих сім годин.

Через два дні без особливих пригод Андрійко ввійшов у місячну орбіту; в кабіні стало багато приємніше, бо можна було ходити, наскільки дозволяла тіснота, і навіть Рузя навчилася, легенько ступаючи, рухатися по кабіні, вона чомусь була невесела, висовувала язик і показувала на нього лапкою.

— Шкода мені тебе, Рузю, але я не знаю, чого тобі бракує. От зійдемо на Місяць, там тебе огляне лікар.

Все населення Місяця вийшло назустріч астронавтові, бо Андрій привіз пошту — листи і маленькі пакунки — передачу від рідних і друзів.

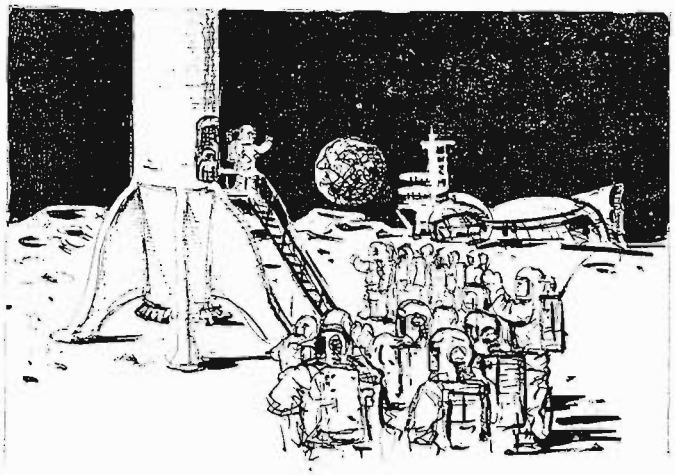

Однак, перш ніж „примісячиться", Андрій пройшов медичний огляд: чи не заніс він часом на Місяць яких земних мікробів? На це тут дуже пильно вважали, бо в місячних умовах хвороба може стати куди загрозливішою, і нема тут усіх ліків і приладів, як на Землі, щоб лихові запобігти.

Андрій щасливо перейшов огляд, але Рузю замкнули у карантину. Вона застудилася, і тому лікарі вирішили, що Андрій мусить її забрати назад на Землю.

Тиждень на Місяці пройшов швидко... Андрій не міг надивуватися, скільки за той час, як він востаннє тут був, набудували нового! Під скляними і пластичними дахами життя йшло, як на Землі. Люди ходили вільно, без спеціяльного одягу, дівчата були в квітчастих сукнях, а в теплицях навіть цвіли туліпани і троянди. Дівчата відразу заходились садити капусту, що Андрій привіз. Шкода тільки, що не можна було відчинити вікон. Проте, всередині будинків уже була теннісна і волейбольна площа, і Андрій щодня грав із молодим лікарем Мироном.

Ось уже і день для повороту на Землю. Зв'язавшись із астроконтролем на Землі, Андрій дуже гарно застартував, вилетів із місячної орбіти, перелетів міжплянетний простір і вже збирався входити в Земну орбіту. Рузя спокійно сиділа в своїм ліжечку й їла не знати вже котрий банан. Вона, як видно, дуже добре себе почувалась, і її застуда проминула. Навіть під час вибуху ракети, коли кабіна затрусилась і загриміла, Рузя не кричала, а тільки дужче стиснула лапками бильце ліжечка.

— От бачиш, Рузю, вже з тебе став астронавт, — засміявся Мирон.

От уже він і в земній орбіті. На серці стало легко і тепленько, як то буває в людини, коли вона наближається до своєї улюбленої домівки.

— Як почуваєш себе, Андрію? — запитав Тимко через радіо. Він скучив за приятелем і попрохав дозволу з ним поговорити.

— Дуже добре! Варенників хочеться.

— Скажу мамі, щоб зварила. З сиром?

— Краще з вишнями.

— Чи ти вже спав?

— Ні, якраз збирався заснути. Хилить на сон, та й Рузя куняє.

— Ну то добраніч! А у нас тепер друга година дня. Спи, та гляди, щоб тебе Велика Ведмедиця не вкусила.

— А я її об'їду.

— Ну, то вважай. До побачення!

Виспавшись, Андрій поглянув на вимірні апарати. Через годину треба запалювати ракету, що спрямує корабель униз. Буде приземлюватися.

— Контроль, контроль! — покликав Андрій астробазу. — Я буду сідати.

— Гаразд, — відповів контроль.

Андрій натиснув зелений ґудзик, повернув важілець. Але вибух вийшов неімовірно сильний. Корабель обкрутився навколо себе, а тоді... стрімко рвонувся вгору.

— Що це сталося? — перелякався Андрій. — Та ж я, замість Землі, на сонце лечу! — Контроль, контроль, з кораблем щось сталося! Лечу з подвійною швидкістю у напрямку сонця!

Контроль не обзивався. „Зв'язок перерваний" — вирішив Андрій. Та й не диво: ракета вибухла з такою силою, що все в кабіні зі свого місця зрушило. „Добре, що хоч я живий, але як довго — не знати". Андрій вхопив важеля від ручної керми, навалився на нього всім тілом, але його вага була ледве помітна у міжпланетнім просторі, і керма крутилася, як цяцькове коліщатко. Проте, швидкість трохи зменшилась. Але корабель все ще летів у протилежнім напрямку.

Раптом погляд Андрія упав на Рузю. Мавпа висіла догори ногами під стелею, тримаючись трьома лапами за бар'єр. Лівою передньою лапкою вона затулила очі, неначе ховалась від Андрія.

— Ти що, Рузю? Завинила чим?

Мавпочка заскиглила, скочила вниз. Андрій впіймав її за лапку і тримав, щоб не відбилася, як м'ячик, знов догори. Мавпочка скиглила і показувала лапкою на ґудзики при кермі.

— О-о, розумію! Напевно ти також спробувала керувати! Ну ж і біда з тобою! На одну хвилину виглянув у вікно, а ти вже встигла наробити лиха! Ну, що тепер робити? Ага, ти натиснула ґудзик для спалаху ще однієї ракети. Добре, що хоч нічого злого не сталося з машинами. Треба запалити третю ракету і скерувати корабель на-

зад. Тільки тепер ми вже не попадемо на місце призначення, а сядемо, де прийдеться, — може де в джунґлях до твоїх родичів...

Андрій запалив ще одну ракету і вправно завернув корабель. З допомогою приладів визначив, що може ще сісти в океан — а це найбезпечніший спосіб. Принаймні, не розіб'ється.

Ось наближається Земля... Вже видно сиві хвилі океану — і ніде нічого більше... Ні рятівного човна, ні літака, ні гелікоптера... А мусіло б бути не більше як десять миль від призначеного місця. Проте, що в сутінках побачиш за десять миль? Ось вже розкрився парашут. Не зважаючи на його підтримку, кабіна бебехнула у хвилі, як велетенська груша. Спочатку вона пірнула глибоко в воду, і крізь вікно Андрій побачив вибалушені баньки якогось морського чудища. Потім „груша" випливла й заколисалася на хвилях.

— От тепер і роби, що хочеш... — Засумував Андрій. — Радіо не працює, хто ж нас отут знайде?

Раптом кабіну обхопило клешнями щось страшне, чорне, хиже. Андрійко ніколи не думав, що така величезна потвора може існувати. Про таких тільки в казках розповідають...

— Ой, рятуйте мене! Контроль, контроль! Я на координатах 80 — Н — 165! Дванадцять миль від місця приземлення. Якась морська потвора схопила кабіну. Рятуйте!

— Андрійку, Андрійку, заспокійсь, не кричи так!

— Хто це говорить? Астробаза? Контроль?

— Яка там астробаза! Твоя мама!

— А потвора де ділася?

— Яка потвора, Андрійку? Що це ти, з Місяця впав?

— Так, я справді з Місяця впав! Добре, що не розбився! А де Рузя?

— Яка ще Рузя?

— Мавпочка.

— Ніякої тут мавпочки не було!

— О, цього вже ти мені, мамо не кажи! А що то у мене в ногах таке м'якеньке та пухнасте?

— То ж твій кіт Мурко!

— О, Мурко... Значить, я на Місяць не літав?

— Та ще поки ні. Може колись і полетиш...

— А хоч вареники є, мамо?

— Авжеж що є! Ходи їсти!

Пояснення-словничок: **розсада** — посаджена в грунт рослинка, яка має розвинутися в повну рослину (small plant for transplating, seedling, sprout, shoot); **кабіна** — module; **бильце** — тут: побічняя ліжка (side board of bed, cradle, table); **цупко** — міцно, сильно; **маршрут** — визначений шлях (itinerary, tour); **морока** — клопіт, турбота (trouble); **метеорит** — „падаюча зірка", небесне тіло, що досягло земної поверхні, не встигнувши згоріти в атмосфері Землі (meteorite); **мулять** — тиснути, терти, гнітити, вгризатися (to hurt); **„примісячитися"** — осісти на поверхні Місяця (порівняй — приземлитися) — moon-landing; **карантина** — quarantine; **теплиця** — green house; **Велика Ведмедиця** — назва сузір (Great Bear, Ursa Major); **важіль** — lever; **цяцьковий** — іграшковий, забавковий; **скиглити** — to whine, scream; **сутінок** — twilight; **бебехнути** — гепнути, впасти; **баньки** — тут великі вирячені очі (goggle-eye); **клешні** — кліщі (у рака, краба) — claws of crab, lobster; **координати** — числа, якими визначається положення в просторі (coordinate).

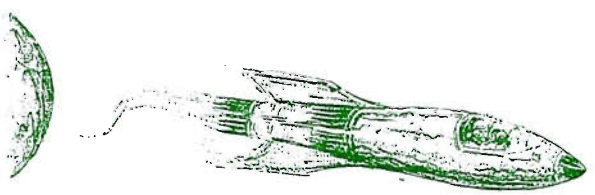

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації Богдана БОЖЕМСЬКОГО*

АСТРОІНЖЕНЕР

Хай по автострадах швидко мчаться авта,
Вище хмар літають турболітаки,
Хай несуть ракети смілих астронавтів
По Шляху Молочнім в далеч, між зірки.

Хай за нас компутор всі рахунки зводить,
Електронні чуда діються кругом —
Та мені миліші радощі природи,
Серед них живу я, мов зелений ґном.

Сонечко, що гріє і цілує квіти,
Зорі, що моргають в темній далині,
Кришталеві ріки, сині гори, вітер —
Все таке чудове й дороге мені.

В мене є бабуня з дивними казками
Про борців, царівен, про чарівників,
В мене є хороша книжка з образками
Про бої-походи славних козаків.

Та піду я в школу і умом порину
У світи незнані, повні таємниць,
Буду їх вивчати пильно, безупину,
Буду їх вивчати точно, до дрібниць.

Так я буду вчитись — думати, читати,
Як навчав Шевченко, як усім і слід,
Щоб гордились мною рідні батько-мати,
Щоб гордився мною український рід.

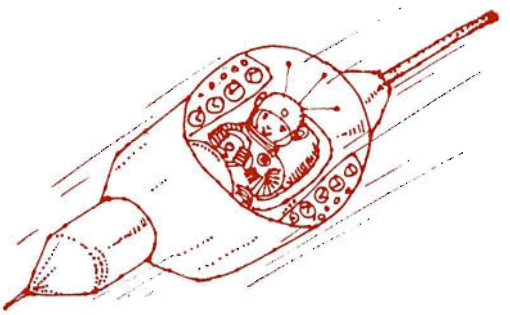

Я не пожалію ні зусиль, ні труду,
У полон я здамся думам і книжкам,
Роботи за мене думати не будуть,
Роботів я стану будувати сам.

А як Бог поможе закінчити школу,
То казки бабуні в дійсність оберну:
Змія, що загарбав край наш, степ і поле,
Зброєю новою в безвість прожену.

А тоді в ракеті між зірки полину
Й, сівши десь на Марсі, на стіні печер
Напишу на скелі: „Шляхом з України
Спочивав тут Славко, астроінженер".

Турболітак — jet; Молочний Шлях — the Milky Way, galaxy; безвість — obscurity, unknown paces; робот — у вигляді людини збудована машина-компутор, що виконує різні складні завдання; астроінженер — інженер міжпланетних летів.

ТРИ ЗОЛОТІ ВОЛОСИНКИ

(Ілюстрація Анни Завадівської)

Був собі король. І от, одного разу приходить до нього бабуся, приносить рибку в кошичку та й каже:

— Ось тобі рибка. Накажи своєму кухареві засмажити її і з'їж сьогодні на обід. Тоді ти будеш розуміти, що говорить усяка тварина — та, що ходить по землі, і та, що літає в повітрі, і та, що плаває у воді.

Король щедро заплатив бабусі, а тоді покликав не кухаря, а свого улюбленого слугу Їржика й наказав йому приготувати рибку на обід.

— Тільки дивись, — сказав король, — не посмій сам куштувати рибку, а то покараю тебе!

Їржик узяв рибку й пішов на кухню.

„Ну й риба, — подумав він, — більше схожа на змію, ніж на рибу. Але нехай там що, а я таки її покоштую".

І, коли риба була готова, відрізав маленький шматочок і проковтнув. В ту ж мить він почув тоненький голосочок:

— Їржику, Їржику, дай і нам трошечки!

Він оглянувся, але в кухні нікого не було. Тільки мухи вилися над смаженою рибою. А в той час з двору донісся скрипучий голос: „Ви куди? Ви куди?" — „До мірошника на ячмінне поле", — відповіли тонкі голосочки.

Їржик глянув у вікно і побачив великого гусака та ціле стадо гусей.

„Так он воно що! — подумав він. — Нічого собі оця рибка!"

Проковтнувши ще один шматок, він поніс рибу королеві і поставив її на стіл. Після обіду король наказав Їржикові налляти в келіх вина.

— Тільки, по вінця наливай! Як не доллєш — покараю, і як переллєш — покараю.

Їржик узяв глека з вином і почав обережно наливати. В цей час у відкрите вікно влетіла пташка. Вона тримала в лапках три золоті волосинки. За нею гналася друга пташка і кричала на ввесь голос:

— Віддай! Віддай! Волосинки мої, а не твої!

— Ні, не твої, а мої! — відповідала перша пташка. — Я їх сама підняла.

— Яка ти недобра! Я їх перша побачила: вони впали на підлогу, коли королівна Золотоволоска зачісувалась. Дай мені хоч дві!

Почали вони сваритись і виривати одна від одної волосинки. Скінчилося на тому, що пташкам дісталось по одній волосинці, а третя впала на підлогу і задзвеніла, як чисте золото.

Їржик оглянувсь і... перелляв вино через вінця.

— Ну, тепер тобі кінець! — розгнівався король. — Завтра вранці тебе покарають.

— Ах, милостивий королю! — залебедів Їржик. — Хіба ж я не служив тобі вірою і правдою?

Король задумався: — Ну, добре: тоді йди і знайди королівну Золотоволоску та приведи її в мій замок. Вона стане королевою, а тебе я тим часом помилую.

— Привести в замок королівну Золотоволоску? — перелякався Їржик. — А де ж вона живе? Я навіть і не чув про таку.

— Не пробуй обдурити мене ще раз, Їржику! — нахмурився король. — Бачу по твоїх очах, що й ти зрозумів, що говорили пташки.

Ну, і що мав зробити Їржик? Осідлав коня, взяв торбу з їжею, гаманця з грішми та й поїхав світ-заочі...

І ось під'їздить він до темного лісу. Дивиться, а на узліссі кущ горить — пастухи нехотячи підпалили. А під кущем великий мурашник. Кущ горить, і іскри з нього так і летять, а мурашки-бідолашки так метушаться, бігають, рятують свої яєчка, своє добро.

— Їржику, Їржику, поможи нам, — благають мурашки, — бож бачиш: всі ми тут згоримо, загинемо!

Їржик, довго не думавши, скочив з коня, зрубав кущ і затоптав вогонь ногами. Мурашки зраділи, підбігли дякувати.

— Дякуємо тобі, Їржику! Якщо колинебудь буде потрібна тобі поміч, тільки згадай нас, а ми вже не забаримось — відразу всі будемо коло тебе.

— Добре, — засміявся Їржик. — Якщо не справлюсь без вашої допомоги, покличу.

Поїхав далі. Їде лісом і бачить — стоїть висока ялина, на самому вершечку вороняче гніздо, а внизу на землі двоє воронят пищить.

— Поможи, Їржику! Кудись полетіли наші батьки, і ось уже цілих два дні їх нема, не вертаються. А ми голодні, але ще малі й дурні, навіть літати не вміємо. Якщо ти нас не нагодуєш, то загинемо від голоду.

Їржик зліз з коня, відв'язав від сідла торбу з їжею і нагодував воронят.

— Дякуємо тобі, — весело сказали воронята, — як буде треба тобі помочі, ти тільки згадай нас!

— Ну, як не згадати! — засміявся Їржик і поїхав далі.

Ось берег моря. А на березі сперечається двоє рибалок: впіймали золоту рибку і ніяк не можуть її поділити.

— Мій невід, отож, і рибка моя! — каже один.

— Алеж човен мій! Чий човен, того й риба! — відповідає другий.

Умовмося, так — каже перший: нехай ця риба буде моя, а піймаємо другу — то вже буде твоя.

— Бач, який хитрий! Ти сам почекай, поки впіймаємо другу, а я цю візьму.

— Я вас замирю, — каже Їржик. — Продайте мені рибку, я добре заплачу, а тоді гроші поділите між собою.

І він віддав рибалкам усі свої гроші, які мав. Рибалки дуже зраділи. А Їржик узяв рибку й кинув її в море. Рибка весело крутнула хвостом і відізвалась до Їржика риб'ячою мовою:

— Дякую тобі, Їржику! Якщо колинебудь буде потрібна тобі моя допомога, тільки згадай мене.

Сказала і зникла в морських хвилях. А Їржик стоїть на березі й не знає, куди далі їхати.

— Куди ж ти прямуєш? — питають рибалки.

— Та ось їду по наречену для нашого короля. Казав засвати йому королівну Золотоволоску. А я навіть і не знаю, де вона живе.

— Але ми знаємо, — кажуть рибалки. — Живе вона на далекому острові, в кришталевому замку. Це — улюблена дочка короля. Кожного дня ранесенько вона розчісує свої золотисті коси, а від цього ніби золота заграва розливається по небу й по морю. Сідай, ми тебе відвеземо туди, якщо хочеш, бо ти нас гарно помирив. Але вважай, щоб тебе там не обдурили! Дочок у короля дванадцятеро, усі красуні, але золотокоса лише одна.

Сів Їржик у човен, і відвезли його рибалки на острів.

Ступив він на берег і пішов просто до кришталевого замку. Прийшов, уклонився королеві й попросив:

— Твою дочку Золотоволоску сватає наш король.

— А я не знаю, чи вартий твій король такої нареченої, як моя дочка, — відповідає король. — Але не дарма кажуть: який сват, такий і жених. От, поживеш у мене три дні, і кожного дня я буду давати тобі завдання. Якщо виконаєш усі три завдання — віддам дочку за твого короля, а як не виконаєш — навіть не побачиш моєї дочки.

На другий день ранком король покликав Їржика й каже:

— Ну, свате, ось тобі перше завдання: було в моєї дочки Золотоволоски дороге намисто з перлів. Та обірвалась нитка, перли розсипались і розгубились у траві. Іди і збери всі перлинки, щоб ні одна не пропала.

Пішов Їржик на галявинку, дивиться — а вона ж широка та велика, кінця-краю не видно, і трава густа та висока по пояс. Спробуй знайти тут перлинки! Шукав, шукав до самого вечора — ні одної не знайшов. Сів на пеньок та й зажурився.

„Тут, — думає, — не людиною, а мурашкою треба бути, щоб у цій густій траві перлинок шукати".

Тільки він так подумав, аж дититься — біля нього повно мурашок метушиться.

— Ми тут, Їржику, ми тут! — пищать вони своєю мурашиною мовою. — Почекай, ось зараз ми тобі допоможемо.

І не встиг Їржик оглянутися, як мурашки вже притягли до нього цілу купку перлинок. Їржикові тільки й лишилось, що понанизувати їх на нитку. Скінчив він нанизувати, вже хотів був зав'язувати кінці, аж раптом чує тоненький голосочок:

— Чекай, чекай, Їржику, не зав'язуй! Принесла я тобі ще одну перлинку.

Оглянувся Їржик — шкандибає старенька кульгава мурашка. Ніжку в неї обпалило вогнем у лісі, біля того куща. Нахилився до неї Їржик, узяв останню перлинку, найменшеньку, подякував, нанизав на нитку і міцно зав'язав. Сказав „спасибі" мурашкам і поніс намисто королеві. Король перерахував: є перли всі, до одної. Похвалив Їржика й відпустив. — Відпочинь, — каже, — завтра я тобі нове завдання дам.

Вранці приходить Їржик до короля.

— Ну, ось тобі, свате, і друге завдання, — каже король. — Купалася моя дочка в морі і впав у воду її дорогоцінний перстень. Знайди його і принеси!

Пішов Їржик до моря. Ходить берегом, а що робити, не знає. Тяжко розшукати перлинки в траві, та ще тяжче знайти перстень у глибокому морі.

„Рибкою треба бути, а не людиною, щоб таке завдання виконати", — думає Їржик.

Дивиться — рибка вже тут. Виглянула з води й каже:

— Почекай, Їржику, я тобі цей перстень знайду!

І пірнула на морське дно. Не минуло й години, як вертається рибка і виносить персня з води.

— Знайшла я його на плавці у старої щуки.

Подякував Їржик рибці й поніс персня королеві. Знов похвалив король Їржика, а на третій день ще одно завдання завдає.

— Як хочеш, — каже, — щоб я дозволив своїй дочці їхати з тобою в твоє королівство, принеси мені живої і мертвої води.

Пішов Їржик навмання, сів на пеньок і схилив голову.

„Де ж я знайду живу і мертву воду? Люди кажуть, що тільки віщун-ворон знає, де ці джерела живої і мертвої води з-під землі б'ють.

Тільки подумав, аж тут чує над головою: „Карр — карр!". Летять до нього його недавні друзі-воронята.

Розповів він їм про свою журбу. А вони й кажуть:

— Не журись, Їржику, ми тобі допоможемо!

І полетіли. А ввечері вертаються з двома пляшечками — в одній жива вода, а в другій — мертва.

Подякував їм Їржик і поніс обидві пляшечки королеві. По дорозі дивиться — на узліссі між двома кущами павук павутиння переснував, а сам, великий і волохатий, сидить посередині і з мухи кров висмоктує. Вже від тої мухи майже нічого не лишилось — сама шкірка. Бризнув Їржик на павука мертвою водою і кинув його мертвого геть. Тоді бризнув на муху живою водою. Муха ожила, вирвалась із павутиння і забриніла:

— Щастя твоє, Їржику, що ти оживив мене. Вже я тобі добре віддячу.

Муха полетіла, а Їржик пішов далі. Приходить до замку, віддає пляшечки, а король каже йому:

Ну, що ж, всі три завдання ти виконав. Ходім тепер по наречену!

Він повів Їржика у високу вежу. Там за круглим столом сиділо дванадцятеро красунь — усі однакові. Всі були теж однаково одягнені і в усіх на головах були білі хустинки.

Оце мої дочки, — каже король, — вгадай, котра з них Золотоволоска! Вгадаєш — забереш її з собою, не вгадаєш — сам поїдеш додому.

Збентежився Їржик, не знає, що робити. Раптом чує над самісіньким вухом: „Ж-ж-ж-ж, іди, Їржику, навколо столу! Я тобі підкажу". Дивиться Їржик, а це та сама муха, що він її недавно від павука врятував.

— Це не та, це не та, це не та, — бринить муха, — і це не та. А ось вона, Золотоволоска!

Їржик і показав на Золотоволоску.

— Вгадав! — каже король. — Твоє щастя!

Королівна встала з-за столу, скинула хустину з голови, і розсипалось її золотаве волосся хвилями аж до підлоги. Все навколо так і засяяло, немов сонце проглянуло з-за хмар.

От, наказав король дочці в дорогу збиратися, дав їй багатий посаг, і поїхала королівна з Їржиком у друге королівство.

Тим часом у його країні помер король. Отож, і повінчалися Їржик із Золотоволоскою та й живуть щасливо, може, й по сьогодні.

З геського переклала Н.М.

Пояснення-словничок: **волосинка** — hair; **тварина** — animal; **щедро** — generously; **скрипучий** creaky; **мірошник** — мельник (miller); **вінця келіха** — brim of the goblet; **лебеділи** — говорити крізь сльози; **гаманець** — bag (for money), purse; **скіт-заочі** — куди очі дивляться, навмання; **узлісся** — край лісу; **мурашник** — ant-hill; **ворожня** (род. відм. воропяти) — young craw; **невід** — прилад — сіть ловити рибу (seine); **заграва** — glow, redness; **сват** — match-maker; **намисто** — necklace; **низати** — to string, to thread; **плавець** (у риби) — fin; **посаг** — придане (dowry).

„ГОСТИННИЦЯ"

(Забава)

Забава в „гостинницю" дуже добра на час непогоди. Хтось із вас є господарем гостинниці. Всі інші вибирають собі по одній букві абетки і „приїжджають" чергою до гостинниці, наче подорожні.

Перший подорожній стає перед господарем і мусить відповідати на всі запити господаря словами, що починаються вибраною буквою. Наприклад, господар питає когось, що вибрав букву „К": — Яке ваше прізвище? — Подорожній відповідає: — Ковалів. — Яке ваше ймення? — Кирило. — Чим займаєтеся? — Ковальством. — Звідки приїхали? — З Києва. — Чого собі бажаєте? — Кімнати. — Що маєте в руці? — Капелюх — і т.д.

Це дуже весела забава, тільки треба вважати, бо за помилку в букві подорожній дає „фант". А чий „фант", той мусить його „викупити": чи побігати довкруги стола, чи наслідувати голос якоїсь пташки, чи продеклямувати якийсь вірш, заспівати чи що інше.

К. ПЕРЕЛІСНА

ЗЕРНЯТА

(Ілюстрація Михайла Михалевича)

Вийду я у поле трошки
І нарву у фартушок
І ромену, і волошок,
І васильків на вінок.

Я не йтиму між колоссям,
Щоб нічого не зламать,
Бо пшеницю, жито й просо
Дітям треба шанувать.

То для нас ростуть зернята:
З них нам хлібця напечуть,
І паски спечуть на свята,
З проса каші натовчуть.

В о л о ш к а — блават (bluet); в а с и л ь о к — basil; п р о с о — millet.

ЛІЧИЛКА

(Ілюстрація Михайла Михалевича)

Поспішайте, любі діти,
вибирайте гарні квіти!

Ви побачите в саду:
мак, майорці, резеду,
чорнобривці й нагідки,
і калинові квітки.

А в долині, а в долині
Там дзвіночки ясносині
і кульбабки на горбі.

Що ти вибереш собі?

М а й о р ц і — цинія (zinnia); ч о р н о б р и в ц і — Indian pink; н а г і д к и — кучаки (matigold); к у л ь б а б а — blowball.

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація Петра ХОЛОДНОГО

ТРУСЬ-ТРУСЬ!

Наші трусики гарненькі, —
Білі та пухні,
Тільки папки в них чорненькі,
Наче чобітки.

І мене вони вже знають,
Хоч як одягнусь, —
Зразу швидко пристрибають,

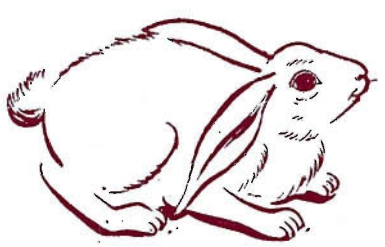

Як скажу: „Трусь-трусь!"

Т р у с и к — кролик.

Володимир МАЦЬКІВ

КОЗАЦЬКИЙ „ТЕЛЕГРАФ"

У теперішні часи на послугах людей є телеграф, телефон, радіо, телевізія, сателіти та всякі інші апарати для взаємного зв'язку. Не так було кілька століть тому. Вістки переносили або перевозили люди, і тому не раз треба було кількох тижнів, а то й місяців, щоб та чи інша вістка дісталася з одної країни до другої. Бувало, ворог несподівано, без попередження, нападав на сусідню країну, а люди там нічого не знали про небезпеку й довідувалися про неї, коли вже було запізно.

В такім невигіднім положенні була й Україна через свою близькість до азійських степів, звідки одна за одною приходили орди напівдиких кочовиків. Дуже дошкульним сусідом України були татари. Вони прийшли в XIII столітті по Хр. з азійських степів і захопили півострів Крим та землі, що лежать на берегах Чорного й Озівського морів. Довгі-довгі літа нападали татари на Україну. Оборонитися від них не було легко. Татари просувалися вперед здебільша ночами, а вдень ховалися по лісах, очеретах та ярах. Звідти несподівано нападали на наші села й міста, грабували майно, палили будинки, а людей убивали або брали в неволю. Вони схоплювали малих хлопців та дівчат, а потім продавали їх туркам. Турки виховували хлопців по-своєму та утворювали з них військо, яке називали „яничарами". Яничари були дуже завзяті і, не знаючи свого християнського походження, ставали найлютішими ворогами навіть свого рідного народу.

Щоб боронитися від татар, українці почали творити власне військо, що називалося „козаками". Їхня головна фортеця була на великому острові на Дніпрі. Її називали „Січ". Довгі літа мужньо і славно захищали козаки рідну землю від татар і турків.

Границя, що відділяла українські землі від татарських, проходила безлюдними степами. Тяжко було її обороняти, бо не було вдосталь війська. Татари могли непомітно прокрастися на своїх бистрих конях і несподівано напасти на українські оселі. І от, козаки придумали спосіб, щоб по змозі якнайшвидше повідомляти своїх людей про небезпеку.

У пригранічних степах вони будували спеціяльні споруди з дерева. То були три або чотири стовпи, вкопані сторчма в землю. На верху була невелика плятформа. На ній ставили бочівку, наповнену смолою, і накривали соломою. Там постійно сидів вартовий козак і розглядався на всі сторони, чи не видно татар. Таку споруду називали „фіґурою". На фіґуру виходили по дбарині. Під фіґурою був курінь або землянка, де перебували три чи чотири козаки, на зміну виконуючи сторожову службу.

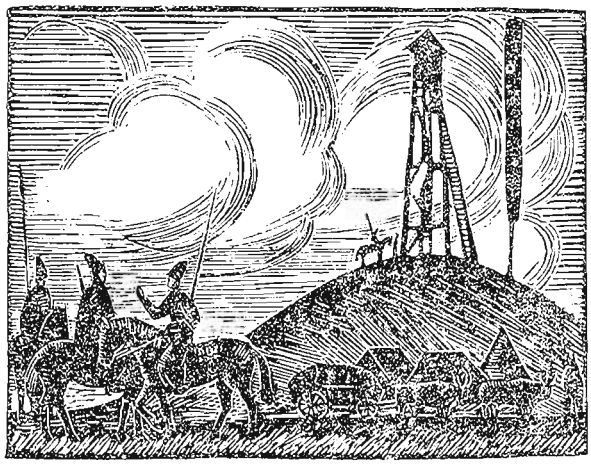

Козацька „фіґура"

Такі фіґури стояли на віддалі кількох миль одна від одної. Коли вартовий козак побачив, що надходить ворог, то запалював бочку зі смолою. Чорний дим за дня або яскраве полум'я вночі було далеко видно. Коли козаки, що сиділи на інших фіґурах, бачили дим або полум'я, то запалювали теж свої бочки зі смолою. Таким способом вістка про напад татар скоро розходилась по всій околиці й доходила на Січ.

Козаки, що перебували на Січі, одержавши таким козацьким „телеграфом" вісті про наближення ворога, негайно вирушали йому назустріч. А люди, що жили по селах та хуторах, завчасу ховалися в недоступні місця. Бувало, що татари, побачивши чорний дим на фіґурах, негайно верталися у свій край. Але бувало й таке, що вишукували такі дороги й місця, де козаки не могли їх відкрити.

Татарські напади на українські землі тривали приблизно 500 років.

Пояснення-словничок: **з в' я з о к — тут: communication; п о п е р е д ж е н н я — warning; к о ч о в и к — nomad; о ч е р е т або комиш — rush, reed; ф о р т е ц я — твердиня (fortress); с п о р у д а — structure; с т о р ч м а — upright, vertically; с м о л а — pitch, tar; к у р і н ь — hut; з е м л я н к а — сховище або й житло в землі (dug-out).**

Володимир МАЦЬКІВ

Л Е Б Е Д І

Серед птиць, що живуть на водах озер, ставів та рік, а деколи й у морських затоках, найбільшу увагу звертають на себе лебеді. Вони, споріднені з гусьми, належать до породи найбільших водяних птиць. На вигляд вони дуже поважні — можна сказати, навіть маєстатичні, вкриті переважно білим пір'ям і мають довгі гнучкі шиї, куди довші, ніж у гусей. Однак є й такі породи, що мають пір'я темної, майже чорної барви.

Лебідь важить досить багато, коло 40 фунтів, і має довгі й сильно розвинені крила. Лебеді — перелітні птахи. Вліті їх можна бачити далеко на півночі, навіть біля берегів Льодового океану та інших північних морів, а на зиму повертаються в тепліші сторони, де вода не замерзає. Лебеді живуть в Америці, Європі, Австралії та в інших частинах світу.

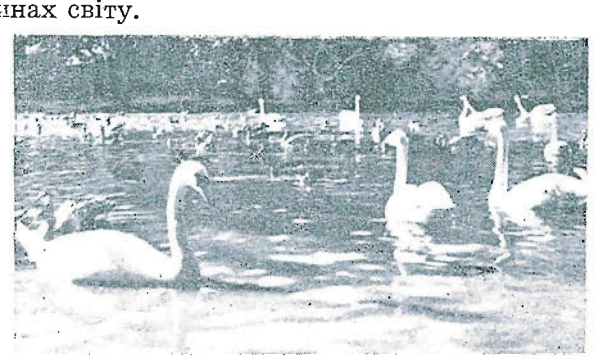

Лебеді на озері

Живляться лебеді рибками, хробаками, їдять теж насіння або листя деяких рослин, що ростуть у воді або на берегах рік та озер. Вони легко звикають до людей. В околицях, де живуть люди, лебеді часто припливають до берегів по їжу, яку їм дають люди. Буває, що беруть їжу просто з рук.

Лебеді кладуть свої гнізда у таких місцях, куди людям важко зайти. Ці гнізда досить великі й високі, так що вода не може їх залляти. У таке гніздо лебедиця складає від 5 до 7 яєць та вигріває їх своїм тілом, поки з них не вилупляться покриті сірим пухом лебедята. Дуже рано йдуть вони у воду і плавають зі своїми батьками. Буває й таке, що лебедята сідають на спину своєї матері й так мандрують по воді.

Лебедята ростуть скоро. За два-три місяці, коли настає холодна пора року і вода починає замерзати, вони вже настільки дорослі та сильні, що можуть летіти в далеку дорогу на південь.

Лебеді — дуже гарні птиці. Їх держать для прикраси в парках або на ставах біля палат багатих людей. Голос у лебедів подібний до гусиного ґеґання. Є поетичні повір'я про те, що перед смертю лебідь дуже гарно співає. Поети та письменники складають про лебедів поезії та оповідання.

Пояснення-словничок: **л е б і д ь, род. відм. лебедя, наз. множ. лебеді (з наголосом на „і" (swan); з а т о к а — місце, де море врізується в суходіл (bay); п о р о д а — breed, species; г н у ч к и й — flexible; п е р е л і т н и й (птах) — migrant; п о к а з н и й — impressive, imposing.**

Контрольне завдання для старших учнів: знайдіть у староукраїнському епосі „Слово про похід Ігоря" — місце, де лебеді порівняні зі струнами музичного інструменту.

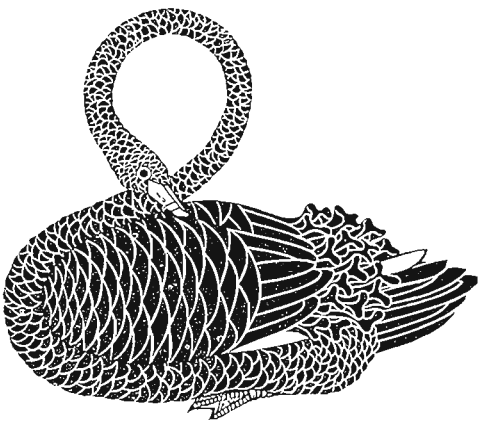

Яків Гніздовський — Л е б і д ь

К. ПЕРЕЛІСНА

Черемха

(Ілюстрація Михайла Михалевича)

Черемха вже розквітла,
Вся біла й запашна,
І гілочку привітно
Притисла до вікна.

О, квіте мій біленький!
Цвіти собі — не в'янь,
Й до мене потихеньку
Щодня в вікно заглянь.

Ч е р е м х а — рід куща, що має цвіт з міцним запахом (bird-tree); в' я н у т и — to fade, to droop.

Сценарій і текст: Роман ЗАВАДОВИЧ
Scenario and Story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: Петро ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН-СІЧОВИЙ СТРІЛЕЦЬ

ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE

BOHDAN-SICHOVY STRILETS

РОЗДІЛ XXV: „БУДЬТЕ ГОТОВІ"!

CHAPTER XXV: "BE READY!"

У Жмеринці ввійшов до вагона молодий старшина у військовім одмострою.

A young officer in military garb boarded the train in Zhmerynka.

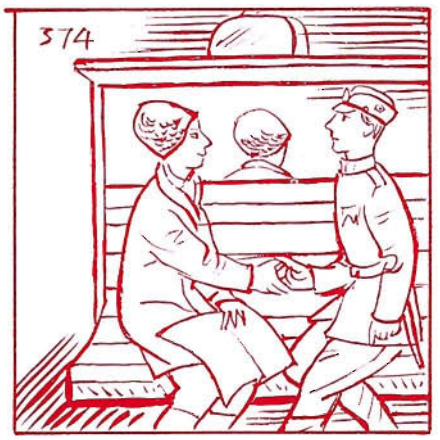

Богдан привітався: — Приємно мені зустріти українського січового стрільця!

"I'm pleased to meet a Ukrainian Sich Rifleman," greeted him Bohdan.

Старшина Мирон зрадів, коли довідався, що Богдан — теж січовий стрілець, але київський.

Officer Myron was really happy to learn that Bohdan was also a Sich Rifleman, though from Kiev.

Коли у Волочиськах обидва вийшли з поїзду, Богдан признався, що їде без пашпорта в Галичину.

As they left the train in Volochyska, Bohdan admitted that he was traveling to Galicia without a passport.

— Я поможу тобі, приятелю, перейти австрійський кордон, — шепнув Мирон, коли обидва стрільці обідали в ресторані.

"I'll help you to cross the Austrian border, my friend," whispered Myron while they were having dinner in a restaurant.

Надвечір австрійські жандарми перепустили через кордон великого воза, навантаженого сіном для військових коней.

At nightfall, the Austrian guards allowed a huge wagon stacked with hay for army horses to pass the border.

(Продовження буде)

(To be continued)